

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

SOCIALVÅRD

SAMHÄLLETS BARNAVÅRD

ÅR 1951

KUNGL. SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1951

INLEDNING

TILL

Samhällets barnavård / Kungl. Socialstyrelsen = [Public child welfare] / [Social Welfare Board]. – Stockholm, 1934-1962. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1928-1960.

År 1931, år 1934 utgiven av Statistiska centralbyrån.

1931-1949 med innehållsförteckning och sammanfattning på franska. 1950-1960 med innehållsförteckning och sammanfattning på engelska.

1937-1949 med parallelltitel på franska: Protection de l'enfance. 1951-1960 med parallelltitel på engelska: Public child welfare.

Efterföljare:

Socialhjälpen / Kungl. Socialstyrelsen = [Social assistance] / [Social Welfare Board]. – Stockholm, 1959-1962. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1957-1960

Socialvården / Statistiska centralbyrån = Social welfare statistics / National Central Bureau of Statistics. – Stockholm, 1963-1983. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1961-1981

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

SOCIALVÅRD

SAMHÄLLETS BARNAVÅRD

ÅR 1951

KUNGL. SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1951

OFFICIAL STATISTICS OF SWEDEN
SOCIAL WELFARE

PUBLIC CHILD WELFARE
1951

SOCIAL WELFARE BOARD

STOCKHOLM 1954
KUNGL. BOKTRYCKERIET P. A. NORSTEDT & SÖNER

F Ö R O R D

Socialstyrelsen får härmed framlägga berättelse angående kommunernas barnavård år 1951. Barnhemsverksamheten har i år behandlats något utförligare än tidigare.

Inom styrelsen har ledningen av hithörande arbeten handhåfts av förste aktuarien Gustaf Holmstedt, under vilkens överinseende berättelsen utarbetats av amanuensen Jonas Elmdahl.

Stockholm i september 1953.

ERNST BEXELIUS

ERLAND v. HOFSTEN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid.
Sammanfattning på engelska	6
I. <i>Barnvårdsnämndernas verksamhet enligt barnvårdslagen</i>	3
Allmän översikt	3
Förebyggande åtgärder	12
Skyddsufffostran	12
Under år 1951 omhändertagna barn	12
Under år 1951 ikraftvarande omhändertaganden	15
Omhändertagandets längd	17
Villkorlig utskrivning m. m.	17
Samhällsvård	19
Under år 1951 omhändertagna barn	19
Under år 1951 ikraftvarande omhändertaganden	20
Omhändertagandets längd	21
Fosterbarnstillsyn	21
Vårdkostnader	23
Vårdkostnader för omhändertagna barn och ungdomar	23
Vårdkostnader för fosterbarn	25
II. <i>Barnvårdsmannaskap och bidragsförskott</i>	27
Barnvårdsmannaförordnanden	27
Fastställande av faderskap	27
Barnvårdsmän	27
Bidragsförskott	28
III. <i>Barnhemmen år 1951</i>	29

CONTENTS

	Page
Summary in English	6
I. <i>The activity of the child welfare committees according to the Child Welfare Law</i>	9
General survey	9
Preventive measures	12
Reform training	12
Children charged in 1951	12
Children in charge 1951	15
The length of the charge	17
Discharge on probation etc.	17
Public assistance	19
Children charged in 1951	19
Children in charge 1951	20
The length of the charge	21
Supervision of foster children	21
Expenses of care	23
Expenses of children taken charge of	23
Expenses of foster children	25
II. <i>Child welfare guardians and maintenance advances</i>	27
The appointment of child welfare guardians	27
The establishing of fatherhood	27
Child welfare guardians	27
Maintenance advances	28
III. <i>Children's homes in 1951</i>	29

Summary

Laws on Public Child Welfare

On public child welfare there are regulations in several laws, the most important of which is the Child Welfare Law of 1924 (amended in 1934, 1936 and 1945). According to this Law every municipality must have a child welfare committee, which in special cases can interfere and provide protection, care or education for children and young people either through preventive measures or by taking charge of them for reform training or public assistance. The child welfare committee also supervises the foster care.

According to laws other than the Child Welfare Law it is the duty of the child welfare committee among other things to appoint child welfare guardians and to treat cases concerning the advancing of allowances for children, the so called maintenance advances.

The *preventive measures* can for children under 18 years consist of a warning to the parents, a warning to the child, prescription to utilize a suitable institution designed to supplement home training (e. g. day nurseries, vocational welfare schools, kindergartens) or to provide the child with a suitable occupation prescribed by the child welfare committee. Persons aged 18—21 may be kept by the committee to living an orderly life, or measures may be taken to provide work, when required. Reform training may be taken to when the circumstances are such that an interference ought to be done even against the consent of the parents. Hereto belong all cases of delinquency or children in danger of becoming delinquent, but also cases of mistreatment and serious neglect or some other danger to life or health. Before taking charge of a person for reform training, preventive measures should have been taken, so that no one should be separated from his home until it has proved impossible to obtain correction any other way. A child improperly cared for or in need of special care may be taken charge of for *public assistance*, provided that an allowance alone is not sufficient. However, this action always requires the consent of the parents. By *foster child* is meant every child less than 16 years of age who is reared in another private home than that of his parents or with a specially appointed guardian. Children taken charge of

for reform training or public assistance, who have been boarded out in private homes within the district of the responsible child welfare committee are expected from the supervision of foster children done by these committees.

The Extent of Work done by the Child Welfare Committees according to the Child Welfare Law.

The total number of children and young people who have been subject to proceedings taken by the child welfare committees or to supervision according to the Child Welfare Law, have been estimated to about 61 000 for the year 1951. Of these 43 % had been taken charge of for public assistance, whereas the supervision of foster children concerned 55 %. Persons taken care of for reform training counted 12 %, and persons with preventive measures 10 % of the 61 000 mentioned above. Persons subject to several measures during the year have been counted once for each measure when working out the percentage figures.

Preventive Measures

In 1951 the number of persons subject to preventive measures amounted to 5 931. Of these 4 431 (75 %) were boys. One seventh was under 7 years of age, half between 7 and 16 years and a good third over 16 years old. The number of children, born out of wedlock, was 9 %. As a comparison can be mentioned that of all children under the age of 18 of the whole population about 5 % are born by unmarried mothers. Of the total number of persons with preventive measures 178 (3 %) had been taken charge of for reform training during 1951.

Reform Training

In 1951 reform training was given 1 008 children under 18 years and to 84 persons over 18 years old. The number of persons taken charge of for reform training for the whole year or part of it was 7 107, that is about the same number as in 1950. Among those taken care of before the age of 18 there were more boys than girls, whereas girls dominated among those aged 18—21. One fourth of the total number were born by unmarried mothers. Of those taken care of before the age of 18, 50 % were of school-age (7—16 years), 14 % under, and 36 % above school-age.

Reasons for the charge were neglect mistreatment or other danger to life or health, danger of becoming delinquent, and delinquency in about the same proportion. In the country 49 % of the children were in danger of becoming delinquent, and 22 % were delinquents. In the towns on the other hand, 32 % were children in danger of becoming delinquent and 45 % actual delinquents. Of those, who had been taken care of in the country, 62 % lived in private homes and 12 % in juvenile institutions. The corresponding percentage figures for the towns were 45 and 35.

Public Assistance

In 1951 (the whole year or part of it) 26 391 children had been subject to public assistance. In this number — 3 % greater than in 1950 — there are included 9 857 children who had been taken charge of during the year. Of all children charged for public assistance 56 % were boys. The number of illegitimate children was 39 %. Half of the children were in the age of between 7 and 16 years, 46 % were under 7 years, and 5 % over 16 years. As a reason for the interference had usually been stated need in the home and improper care, more seldom illness (in 12 % of the cases). About 60 % of the children charged for public assistance stayed in private homes, 35 % stayed at children's institutions and 11 % at «some other institution».

Supervision of Foster Children

The number of foster children supervised by the child welfare committees in 1951 were 33 601 which is 3 % less than in 1950. Then there are included 2 501 children, whom the child welfare committee in Stockholm had boarded out to private homes outside the city. As the child welfare committees in the municipalities where these 2 501 children live do not have to supervise them, the number of foster children supervised by the local child welfare committees were 31 100. Of these 51 % were born out of wedlock (about the percentage of illegitimate children of the whole population, see above under «Preventive Measures»). Less than 7 years old were 38 %, while 58 % were between 7 and 16 years and 4 % over 16 years old.

Expenses of Care

The figures of the expenses of care for the aided children refer to the direct gross expenses for the care of the children, irrespective of whether the expenses have been repaid from other sources or not. No expenses of care had been stated for 14 % of the children taken charge of. For the other 86 % the child welfare committees had paid altogether 14.4 mill. Sw. cr., of which 13.3 mill. cr. paid for expenses of care and the rest, 1.1 mill. cr. paid the expenses of equipment, travelling and so on. Three fifth of the total sum had been paid for children and young people reared in private homes. The average cost for these children was 50 cr. per person and month. For the foster children the compensation paid to the foster parents should be stated. Of the foster children under «local» supervision 36 % had been kept without payment and 57 % for monthly compensation. The remaining 7 % consisted of foster children for whom the fee was not fixed or for whom the report of the amount and character of compensation was missing. The average fee for all foster children, who were kept for a monthly fee in 1951, was 43 Sw. cr. per month. Since 1940 the corresponding average fee has been constantly rising from one year to the other.

Child Welfare Guardians and Maintenance Advances

A child welfare guardian is appointed for all children, born by unmarried mothers and in special cases for children born within a marriage. At the end of 1951 child welfare guardians were appointed for 21 024 children born within marriage, and for 84 940 children, born out of wedlock.

At the end of 1951 there were altogether 3 698 child welfare guardians 2 722 of which were men and 976 women. In the country the female guardians were relatively few (22 %), whereas they were in majority in the towns (72 %).

If the father of an illegitimate child or a divorced father fails to pay the maintenance he has been sentenced to or has agreed upon, the child welfare committee grants maintenance advances, in 1951 at the maximum rate of 250 Sw. cr., per year and child. In 1951 there were 38 980 children with maintenance advances, which is 2 % more than in 1950. The sum

granted had increased from 7,61 mill. cr. in 1950 to 7,87 mill. cr. in 1951. Fathers with maintenance obligations repaid 3,35 mill. cr. in 1951.

Children's Homes

There is a special plan for the regulation of the child welfare for each province. At the end of 1951 there were 274 children's homes, with altogether 5 936 places, in the whole country. Of the 225 children's homes according to the

plans, 30 were *infants' homes* for care of babies, who are not accompanied by their mothers. 17 were *maternal homes* for the care of infants with mothers and 17 a combination between these. 109 *provisional homes* for the temporary care, training, and observation of children one year old or more and 52 *permanent homes* for the care and training of children aged one year or more for a longer period of time. In 1951 13 170 children and 1 527 mothers were taken care of in children's homes according to the plans. This means that 80 % of the available places were used.

I. Barnavårdsnämndernas verksamhet enligt barnavårdslagen

Allmän översikt

Barnavårdsstatistikens primärmaterial utgöres av uppgifter som barnavårdsnämnderna varje år lämnar till socialstyrelsen på en särskild blankett. De viktigaste uppgifterna på denna blankett hämtas från nämndernas förteckningar över barn, som varit föremål för deras åtgärder enligt barnavårdslagen. Blanketten för år 1951 hade, med några smärre avvikelser, samma utseende som 1950 års blankett.

Särskild barnavårdsnämnd fanns år 1951 i 2 389 kommuner och fattigvårds-sambhällen. I 101 kommuner, där särskild barnavårdsnämnd saknades, skötte fattigvårdsstyrelsen, förstärkt med en präst och en lärare eller lärarinna, barnavårdsnämndens åligganden. Barnavårdsstatistiken för år 1951 grundar sig således på 2 490 till socialstyrelsen insända blanketter.

Hela antalet barn och ungdomar, som var föremål för barnavårdsnämndernas åtgärder enligt barnavårdslagen, har på grundval av barnavårdsstatistikens uppgifter beräknats till 65 000 år 1931, 66 000 år 1937 men till 58 000 år 1940. Sedan har antalet åter stigit och utgjorde åren 1947—1950 ungefär 63 000 och år 1951 ungefär 61 000, vilket innebär att av antalet barn under 16 år ca 3,5 % var föremål för barnavårdsnämndernas åtgärder. Utvecklingen inom olika grenar av samhällets barnavård framgår av tab. A. Antalet barn och ungdomar, föremål för förebyggande åtgärder, visar i stort sett en jämn ökning från år 1928 till år 1940. Om man bortser från den starka

ökningen mellan åren 1940 och 1943, vilken torde bero på noggrannare redovisning år 1943 än tidigare, kan denna jämnt stigande utveckling anses ha omfattat hela perioden 1928—1951. Antalet för skyddsuppfostran omhändertagna personer steg till år 1946 men har sedan minskat. Samhällsvården hade däremot sin största omfattning redan år 1934, varefter den minskat till år 1948 för att sedan åter öka. Beträffande fosterbarnen bör det framhållas att, till följd av fosterbarnsbegreppets ändrade innebörd fr. o. m. år 1946, uppgifterna om antalet fosterbarn för åren 1946—1951 ej är fullt jämförbara med motsvarande uppgifter för tidigare år. Efter de allmänna barnbidragens införande år 1948 är redovisningen dessutom fullständigare än förr. Av dessa skäl är det osäkert, om och i vad mån förändringarna i det *redovisade* antalet fosterbarn motsvaras av förändringar i det *faktiska* antalet. I antalet fosterbarn under tillsyn — 33 601 — ingår 2 501 av Stockholms barnavårdsnämnd omhändertagna barn, som utackorderats i enskilda hem utom kommunen. Barnavårdsnämnderna i vistelskommunerna är befriade från tillsynen över dessa barn (barnavårdslagens 60 § 1 mom.).

Av det beräknade totala antalet barn och ungdomar (61 000), som år 1951 var föremål för barnavårdsnämndernas åtgärder eller tillsyn enligt barnavårdslagen, var 43 % omhändertagna för samhällsvård. Fosterbarnstillsynen berörde 55 %. Antalet personer, omhändertagna för skyddsuppfostran, uppgick däremot

Tab. A. Översikt över barnavårdsnämndernas verksamhet åren 1928—1951

År	Antal barn och ungdomar					föremål för skyddsuppfostran eller samhällsvård (samtliga)			föremål för förebyggande åtgärder eller omhändertagande	under tillsyn som fosterbarn
	Hela antalet	Därav senare under året omhändertagna	Skyddsuppfostran	Samhällsvård	Hela antalet	Skyddsuppfostran	Samhällsvård	Hela antalet		
1928...	2 061	230	1 061	6 624	7 570	4 765	30 689	35 351	37 182	29 562
1931...	2 455	183	1 049	7 247	8 162	5 578	33 358	38 846	41 118	31 517
1934...	2 154	161	938	7 323	8 140	6 151	36 874	42 951	44 944	32 313
1937...	2 569	138	977	7 348	8 294	6 418	35 782	42 087	44 518	29 647
1940...	2 920	224	1 010	6 157	7 137	6 516	30 021	36 453	39 149	27 105
1943...	4 413	381	1 341	6 658	7 919	7 748	27 716	35 275	39 332	26 488
1946...	4 583	223	989	6 916	7 867	7 922	25 539	33 333	37 681	29 198
1947...	4 768	170	970	7 132	8 076	7 549	25 213	32 631	37 229	32 718
1948...	5 057	236	1 070	7 756	8 788	7 423	25 139	32 409	37 200	35 522
1949...	5 066	227	1 058	8 950	9 934	7 314	25 844	32 970	37 809	35 108
1950...	5 372	330	1 077	9 239	10 269	7 098	25 741	32 665	37 674	34 593
1951...	5 931	315	1 092	9 857	10 875	7 107	26 391	33 276	38 892	33 601

endast till 12 % och antalet personer med förebyggande åtgärder till 10 % av nyssnämnda 61 000.¹ Kvantitativt sett (om klienteletets storlek toges som måttstock) domineras således barnavårdsnämndernas verksamhet enligt barnavårdslagen av samhällsvården och fosterbarnstillsynen. Som fosterbarn betraktas, enligt barnavårdslagens 49 §, de barn under 16 år, som fostras i annat enskilt hem än hos föräldrarna eller särskilt förordnad förmyndare, vilken har vårdnaden om barnet. Barn som är omhändertagna för samhällsvård eller skyddsuppfostran och utackorderade i enskilda hem inom kommunen är, ehuru fosterbarn, undantagna från fosterbarnstillsyn. Men givetvis är också dessa barn föremål för nämndernas kontroll. Deras antal var år 1951 7 667. I barnavårdsstatistiken redovisas således år 1951 41 268 »fosterbarn i vidsträckt bemärkelse», vil-

ket är 68 % av samtliga barn och ungdomar som under året var föremål för nämndernas verksamhet (mot 55 % om hänsyn endast tas till »fosterbarn under tillsyn».

I nedanstående tablå kan fördelningen efter kön, ålder och börd år 1951 jämföras hos de fyra grupperna — förebyggande åtgärder, skyddsuppfostran, samhällsvård och fosterbarnstillsyn.

Könsproportionen var således »normal» (dvs. hälften pojkar och hälften flickor) hos fosterbarnen. Hos de övriga grupperna övervägde pojkarna — mest hos gruppen förebyggande åtgärder och minst hos gruppen samhällsvård. Olika förhållanden beror i stort sett på lagens bestämmelser om vilka åldrar varje form av ingripande kan avse. Som bekant kan förebyggande åtgärder och omhändertagande för skyddsuppfostran i fall av vanvård eller fara för vanart tillgripas före fyllda 16 år och i vanartsfall före fyllda 18 år (i vissa fall 21 år). Omhändertagna

¹ De som varit föremål för flera åtgärder under året, har vid procenttalens beräkning räknats en gång för varje åtgärd.

	Antal barn och ungdomar föremål för förebyggande åtgärder	skydds- uppfostran	samhälls- vård	Hela antalet	Antal fosterbarn under tillsyn
Hela antalet	5 931	7 107	26 391	38 892	33 601
Därav i %					
a) Pojkar	74,7	58,7	55,9	59,2	51,4
b) I åldern under 7 år	11,8	13,5	46,2	35,3	38,6
7—16 »	49,7	47,5	48,6	48,5	56,8
16— »	38,5	39,0	5,2	16,2	4,6
c) Födda u. ä.	9,1	23,1	38,7	31,6	50,7

gande för samhällsvård kan endast göras före fyllda 16 år (vid vilken ålder tidigare beslutad samhällsvård skall upphöra). Också fosterbarnstillsynen gäller i regel barn under 16 år. En stor del av de omhändertagna barnen och fosterbarnen har utomäktenskaplig börd. Störst var andelen u. ä. födda bland fosterbarnen (51 %). Motsvarande procenttal för samhällsvård, skyddsuppfostran och förebyggande åtgärder bildar, som framgår av tablån, en fallande serie. Till jämförelse kan nämnas, att av samtliga barn under 18 år i hela befolkningen torde omkring 5 % ha utomäktenskaplig börd. Risken för barn födda u. ä. att bli omhändertagna för skyddsuppfostran eller samhällsvård tycks sålunda vara betydligt större än för barn födda i ä. Överhuvudtaget var en relativt stor del av de omhändertagna barn till ensamstående kvinnor, vilket framgår av nedanstående tablå, där barnen är fördelade efter mödrarnas civilstånd.

Att risken för omhändertagande är större bland barn till ensamstående kvinnor än bland övriga, bestyrks av en approximativ beräkning. Antalet omhändertagna barn (för skyddsuppfostran eller samhällsvård) har inom varje civilståndsgrupp satts i relation till hela antalet barn under 16 år. Denna beräkning visar att av 1 000 barn till fränskilda kvinnor ca 190, till ogifta kvinnor 80 och till änkor 30 barn omhändertagits. För

barn inom bestående äktenskap är motsvarande antal 10 och för samtliga barn 20.

Till belysning av frågan hur ofta det förekommer att barnavårdsnämnderna ingriper enligt barnavårdslagen har antalet barn och ungdomar, som under året varit föremål för förebyggande åtgärder eller skyddsuppfostran, beräknats per 1 000 personer under 21 år inom hela befolkningen. Resultatet blev i förra fallet 2,7 och i det senare 3,3. Antalet barn, omhändertagna för samhällsvård, per 1 000 barn under 16 år var 15,0 och antalet fosterbarn 19,2. Räkna man med »fosterbarn i vidsträckt bemärkelse» i stället för »fosterbarn under tillsyn», blir sistnämnda tal 23,6.

	Skyddsuppfostran		Samhällsvård	
	Ny-tillkomna	Samtliga	Ny-tillkomna	Samtliga
Hela antalet barn och ungdomar.	1 092	7 107	9 857	26 391
Därav vilkas mödrar hade känt civilstånd	1 066	6 902	9 748	25 815
Därav i % barn och ungdomar vilkas mödrar var				
ogifta	10,2	10,1	17,5	21,5
gifta	68,0	59,4	64,5	53,0
änkor	4,8	5,0	1,9	2,4
fränskilda	11,4	17,3	13,0	14,4
avlidna	5,6	8,2	3,1	8,7

Förebyggande åtgärder

De förebyggande åtgärderna enligt barnavårdslagens 23 § kan vara av olika slag, nämligen beträffande barn under 18 år, förmaning till föräldrarna, varning till barnet, anlitande av lämplig, till stöd för hemuppfostran inrättad anstalt (t. ex. barnkrubba, arbetsstuga, barnträdgård, barnavårdscentral) eller av barnavårdsnämnden bestämd sysselsättning. Ungdomar i åldern 18—21 år skall av nämnden tillhållas föra ett ordentligt liv, allvarligt erinras om de följer, som i annat fall kan inträda för dem, samt om så befinnes lämpligt, hjälpas med anskaffande av arbete. Antalet personer, som år 1951 varit föremål för sådana förebyggande åtgärder, uppgick till 5 931 eller 10 % fler än föregående år.

Vilka åtgärder som vidtagits visas i nedanstående tablå. Samma barn kan vara föremål för flera åtgärder.

<i>Barn under 18 år</i>	Antal fall
Förmaning till föräldrarna	840
Varning till barnet	2 387
Lämpl. anstalt eller sysselsättning	55
Övervakning	3 099

Ungdom 18—21 år

Varning	164
Hjälp till arbete	123
Övervakning	765

Av de 4 977 barn under 18 år, som år 1951 varit föremål för förebyggande åtgärder, hade sålunda nära hälften tilldelats varning. Övervakning hade beslutats i fråga om tre femtedelar av barnen. Beträffande ungdomar i åldern 18—21 år var övervakning den utan jämförelse vanligaste åtgärden (för fyra femtedelar av hela antalet).

I tab. B redovisas samtliga barn och ungdomar med förebyggande åtgärder år 1951, fördelade efter kön, ålder och börd. För att möjliggöra jämförelser har

motsvarande fördelning för år 1950 medtagits i tabellen. Såsom redan påpekats i den allmänna översikten var pojknarnas övervikt bland barn och ungdomar med förebyggande åtgärder betydande (75 % pojkar), och större på landsbygden (79 %) än i städerna (74 %). Sedan år 1950 hade i detta avseende ingen förändring skett. Även åldersfördelningen var nästan exakt densamma de två åren — en sjundedel under 7 år, hälften mellan 7 och 16 år och drygt en tredjedel över 16 år. Andelen u. ä. födda uppgick till 9 % och var större på landsbygden (11 %) än i städerna (8 %).

Förebyggande åtgärder skall som bekant i regel tillgripas, innan vederbörande omhändertages för skyddsuppfostran. Av tab. A framgår, att 315 personer dvs. 5 % av de 5 931 barn och ungdomar, som år 1951 varit föremål för förebyggande åtgärder, omhändertogs under året. Av dessa omhändertogs 137 för samhällsvård. De för skyddsuppfostran omhändertagna (178) utgjorde således 3 % av hela antalet barn och ungdomar med förebyggande åtgärder under året.

Skyddsuppfostran

Under år 1951 omhändertagna barn. Under år 1951 omhändertogs för skyddsuppfostran 1 008 barn i åldern under 18 år mot 995 år 1950. Deras fördelning efter kön, ålder och börd samt motsvarande fördelning för dem som under år 1950 omhändertogs för skyddsuppfostran, kan studeras i tab. C. Av de omhändertagna var $\frac{2}{3}$ pojkar och $\frac{1}{3}$ flickor — samma proportioner som under de senaste åren. I städerna var andelen pojkar inte mindre än $\frac{2}{3}$ mot $\frac{1}{2}$ på landsbygden. Med avseende på ålderssammansättningen finner man, att såväl på landsbygden som i städerna barnen i skolå-

Tab. B. Fördelning efter kön, ålder och börd av barn och ungdomar, föremål för förebyggande åtgärder åren 1950 och 1951

	Landsbygd			Städer			Hela riket		
	1950	1951	%	1950	1951	%	1950	1951	%
	%	Antal		%	Antal		%	Antal	
Samtliga	100,0	1 167	100,0	100,0	4 764	100,0	100,0	5 931	100,0
Därav									
a) Pojkar	79,4	921	78,9	72,4	3 510	73,7	73,9	4 431	74,7
Flickor	20,6	246	21,1	27,6	1 254	26,3	26,1	1 500	25,3
b) I åldern									
under 7 år	6,9	87	7,5	14,3	616	12,9	12,7	703	11,8
7—16 »	59,2	623	53,4	49,5	2 324	48,8	51,6	2 947	49,7
16—18 »	22,1	310	26,6	20,2	1 017	21,4	20,6	1 327	22,4
18—21 »	11,0	143	12,2	15,2	758	15,9	14,3	901	15,2
21— »	0,8	4	0,3	0,8	49	1,0	0,8	53	0,9
c) Födda u. ä.	10,9	131	11,2	8,1	406	8,5	8,7	537	9,1

dern (7—16 år) utgjorde ungefär 45 % av hela antalet omhändertagna barn. På landet var 35 % av barnen under och 20 % över skolåldern, medan det omvända förhållandet rådde i städerna. Ungefär en femtedel av barnen hade utomäktenskaplig börd och andelen har

hållit sig tämligen konstant under senare år.

Enligt 22 § d omhändertogs under år 1951 84 personer i åldern 18—21 år. Inte mindre än 73 av dessa hade omhändertagits av barnavårdsnämnderna i städerna.

Tab. C. Fördelning efter kön, ålder och börd av barn och ungdomar, som åren 1950 och 1951 omhändertogs för skyddsuffostran

	Landsbygd			Städer			Hela riket		
	1950	1951	%	1950	1951	%	1950	1951	%
	%	Antal		%	Antal		%	Antal	
Barn omhändert. före fyllda 18 år enligt 22 § a, b, c									
Samtliga	100,0	370	100,0	100,0	638	100,0	100,0	1 008	100,0
Därav									
a) Pojkar	56,3	193	52,2	61,2	426	66,8	59,3	619	61,4
Flickor	43,7	177	47,8	38,8	212	33,2	40,7	389	38,6
b) I åldern									
under 7 år	34,2	128	34,6	21,6	131	20,5	26,5	259	25,7
7—16 »	46,5	167	45,1	43,9	292	45,8	44,9	459	45,5
16—18 »	19,3	68	18,4	34,5	181	28,4	28,6	249	24,7
18— »		7	1,9		34	5,3		41	4,1
c) Födda u. ä.	22,6	93	25,1	21,5	102	16,0	21,9	195	19,3
Ungdomar omhän- dert. i åldern 18— 21 år enl. 22 § d.									
Samtliga		11	.	100,0	73	100,0	100,0	84	100,0
Därav									
a) Män		6	.	44,1	45	61,6	42,7	51	60,7
Kvinnor		5	.	55,9	28	38,4	57,3	33	39,3
b) Födda u. ä.		2	.	26,5	10	13,7	24,4	12	14,3

**Tab. D. Orsaker till omhändertagandet samt vårdformer för barn och ungdomar, som år 1951 omhändertogs för skydds-
uppfostran**

	Lands- bygd	Städer	Hela riket	Pojkar	Flickor	I åldern			
						under 7 år	7—16 år	16—18 år	18—21 år
Antalet barn och ungdomar som omhändertagits år 1951	381	711	1 092	670	422	259	459	290	84
Därav i %									
Omhändert. på grund av									
vanvård	33,3	27,1	29,3	24,6	36,7	68,0	29,6	3,2	—
fara för vanart	45,7	24,9	32,1	31,3	33,4	57,1	41,6	4,8	—
vanart under 18 år	31,2	54,7	46,5	52,7	36,7	0,4	50,1	94,8	—
» 18—21 »	2,9	10,3	7,7	7,6	7,8	—	—	—	100,0
Placerade									
i enskilt hem	36,7	30,0	32,3	32,1	32,7	40,9	35,7	24,9	16,8
på barnhem	43,0	36,7	38,9	37,8	40,8	65,6	42,9	17,3	12,0
» ungdomsvårdsskola..	14,7	36,0	28,6	31,3	24,2	—	21,8	49,4	71,2
» annan anstalt	9,7	13,4	12,1	9,4	16,4	6,2	11,3	19,7	12,0
Ej placerade	5,0	7,3	6,5	8,1	4,0	3,5	7,0	9,2	5,6

I tab. D har de barn och ungdomar, som år 1951 omhändertogs för skydds-
uppfostran, delats i fyra grupper, allt
efter det moment av 22 §, som åberopats
vid omhändertagandet. En sådan upp-
delning visar i stora drag orsakerna till
omhändertagandet. Av tabellen framgår,
att vanart under 18 år var vanligare hos
pojkar (53 % av fallen) än hos flic-
korna (37 %), medan däremot i åldern
18—21 år någon skillnad mellan könen
inte förelåg. Fara för vanart ansågs ha
förelegat både för pojkar och flickor i
ungefär $\frac{1}{3}$ av samtliga fall. Vanvård,
misshandel eller annan fara till liv eller
hälsa hade för pojkar föränlett omhän-
dertagandet i $\frac{1}{4}$ av fallen och för flic-
korna i drygt $\frac{1}{3}$ av fallen. Orsakerna
växlar av naturliga skäl med barnens ål-
der — ju äldre barnen är, desto större
roll spelar vanartsfallen. Mellan städer
och landsbygd rådde den skillnaden, att
vanartsfallen var vanligare i städerna
men fallen av vanvård och fara för van-
art vanligare i landskommunerna. Detta
är vad man kunde vänta sig eftersom an-
delen omhändertagna barn på landsbyg-
den i de lägre åldrarna är större än i

städerna. Skillnaden kvarstår emellertid
även om man undersöker varje ålders-
klass. En av anledningarna härtill kan
naturligtvis vara att nämnderna på lands-
bygden har möjlighet att på ett relativt
tidigare stadium än vad fallet är i de
flesta städer, omhänderta barnet.

Beträffande vårdformen visar relativ-
talen i tab. D, att ungefär $\frac{1}{3}$ av pojkar-
na men endast $\frac{1}{4}$ av flickorna intogs
på ungdomsvårdsskola. Vanartsfallen
var, som förut nämnts, talrikare i stä-
derna än på landsbygden. Av barn och
ungdomar, omhändertagna i städerna, in-
togs därför också en större del (36 %) på
ungdomsvårdsskola än av dem som
omhändertagits på landet (15 %), där i
stället vårdformen »enskilt hem» tycks
spela en relativt större roll.

Hur vårdformen varierade med orsa-
kerna till omhändertagandet visas i föl-
jande tablå.

I de fall orsaken är vanvård eller fara
för vanart, blir vården oftast i barnhem
eller enskilt hem. Vanart resulterar där-
emot i vård på ungdomsvårdsskola eller
annan anstalt, men även i detta fall sänds
en relativt stor del till barnhem eller en-

	P o j k a r				F l i c k o r			
	Van- vård	Fara för vanart	Vanart under 18 år	Vanart 18—21 år	Van- vård	Fara för vanart	Vanart under 18 år	Vanart 18—21 år
Antal barn och ungdomar	165	210	353	51	155	141	155	33
Därav i %								
Placerade								
i enskilt hem	32,7	44,8	28,3	21,6	43,2	45,4	20,6	3,0
på barnhem	67,3	51,0	24,9	9,8	61,9	56,7	20,6	12,1
» ungdomsvårdsskola	1,2	1,4	49,6	68,6	—	1,4	50,3	72,7
» annan anstalt	9,7	8,6	9,9	13,7	7,7	9,9	28,4	15,2
Ej placerade	6,7	7,6	9,9	5,9	2,6	2,8	5,2	12,1

skilda hem. Skillnaden i vårdform mellan pojkar och flickor består framförallt däri att en större andel vanartade flickor i åldern under 18 år sänds till »annan anstalt», t. ex. sjukvårdsanstalter, i många fall för förlossningsvård.

Vissa skillnader mellan landsbygd och städer framträder i nedanstående tablå. Vanvårdsfallen på landsbygden sänds oftare till barnhem än i städerna, där vård i enskilt hem är vanligare. Förhållandet är det motsatta när det gäller fara för vanart och vanart. Av vanartsfallen i städerna placeras emellertid flera än hälften i ungdomsvårdsskolor mot ca $\frac{2}{5}$ på landsbygden. Man finner också att i städerna oftare än på landsbygden mer än en vårdform förekommit. Det bör framhållas, att dessa uppgifter om vård sättet avser dem som under redovisningsåret omhändertagits för skyddsuppfost-
ran. För vården av samtliga barn och ungdomar, omhändertagna för skyddsuppfost-
ran, redogöres på sid. 16.

I vilken utsträckning barn och ungdomar, som år 1951 omhändertogs för

skyddsuppfost-
ran, varit föremål för förebyggande åtgärder under samma år, framgår av tablån överst på sid. 16.

I 16 % av hela antalet fall hade omhändertagandet samma år föregåtts av förebyggande åtgärder. Det var något vanligare i städerna än på landsbygden. Eftersom uppgifter om förebyggande åtgärder före redovisningsåret saknas, bör denna siffra betraktas som en minimisiffra för dem som tidigare innan omhändertagandet varit föremål för förebyggande åtgärder.

Under år 1951 ikraftvarande omhändertaganden. Antalet personer, som under hela år 1951 eller någon del av året varit omhändertagna för skyddsuppfost-
ran, uppgick enligt tab. A till 7 107, dvs. ungefär lika många som föregående år. Deras fördelning efter kön, ålder och börd framgår av tab. E. Bland dem som omhändertagits före fyllda 18 år (22 § a, b, c), var pojkarna fler än flickorna. Däremot övervägde flickorna bland ungdomar, omhändertagna i åldern 18—21

	L a n d s b y g d				S t ä d e r			
	Van- vård	Fara för vanart	Vanart under 18 år	Vanart 18—21 år	Van- vård	Fara för vanart	Vanart under 18 år	Vanart 18—21 år
Antal omhändert. barn .	127	174	119	11	193	177	389	73
Därav i %								
Placerade								
i enskilt hem	34,6	46,6	29,4	27,3	39,9	43,5	24,9	12,3
på barnhem	69,3	49,4	13,4	—	61,7	57,1	26,7	12,3
» ungdomsvårdsskola	0,8	—	42,9	45,5	0,5	2,8	51,9	74,9
» annan anstalt	7,1	8,0	14,3	18,2	9,8	10,2	15,9	13,7
Ej placerade	3,9	4,0	8,4	9,1	5,2	7,3	8,5	8,2

	Hela antalet			D ä r a v		i åldern		16 år o. där- över	födda i ä.	u. ä.
	Lands- bygd	Städer	Hela riket	Pojkar	Flickor	under 7 år	7—16 år			
Barn och ungdomar, som omhändertogs år 1951 för skydds- uppfostran	381	711	1 092	670	422	259	459	374	885	207
Därav tidigare under året föremål för före- byggande åtgärder										
a) antal	53	125	178	114	64	14	85	79	152	26
b) procent	13,9	17,6	16,3	17,0	15,2	5,4	18,5	21,1	17,2	12,6

år (22 § d). En fjärdedel av de omhändertagna var födda u. ä. Åldersfördelningen år 1951 visade ingen förändring jämfört med närmast föregående år. Av gruppen omhändertagna före fyllda 18 år var 50 % i skolåldern (7—16 år), 14 % under och 36 % över skolåldern.

I tab. F redovisas orsakerna till omhändertagande för skyddsuppfostran och de olika vårdformer som kommit till användning. Vanvård, fara för vanart och vanart var ungefär lika vanliga som orsak till barnavårdsnämnds ingripande. En viss skillnad tycks emellertid

Tab. E. Fördelning efter kön, ålder och börd av barn och ungdomar, som åren 1950 och 1951 var föremål för skyddsuppfostran

	Landsbygd			Städer			Hela riket		
	1950 %	1951 Antal	%	1950 %	1951 Antal	%	1950 %	1951 Antal	%
Barn och ungdomar omhändert. före fyllda 18 år enl. 22 § a, b, c.									
Samtliga	100,0	2 835	100,0	100,0	3 971	100,0	100,0	6 806	100,0
Därav									
a) Pojkar	57,5	1 607	56,7	60,9	2 447	61,6	59,5	4 054	59,6
Flickor	42,5	1 228	43,3	39,1	1 524	38,4	40,5	2 752	40,4
b) I åldern									
under 7 år	15,9	474	16,7	12,3	488	12,3	13,8	962	14,1
7—16 »	55,4	1 560	55,0	44,2	1 812	45,6	48,9	3 372	49,6
16—18 »	18,7	496	17,5	21,8	873	22,0	20,5	1 369	20,1
18—21 »	9,2	285	10,1	19,7	729	18,4	15,3	1 014	14,9
21— »	0,8	20	0,7	2,0	69	1,7	1,5	89	1,3
c) Födda u. ä.	24,8	733	25,9	21,2	852	21,5	22,7	1 585	23,3
Ungdomar omhän- dert. i åldern 18— 21 år enl. 22 § d.									
Samtliga	100,0	67	100,0	100,0	234	100,0	100,0	301	100,0
Därav									
a) Män	24,6	15	22,4	38,5	105	44,9	35,7	120	39,9
Kvinnor	75,4	52	77,6	61,5	129	55,1	64,3	181	60,1
b) I åldern									
18—21 år	70,2	46	68,7	63,7	150	64,1	64,9	196	65,1
21— »	29,8	21	31,3	36,3	84	35,9	35,1	105	34,9
c) Födda u. ä.	15,8	16	23,9	22,6	42	17,9	21,3	58	19,3

Tab. F. Orsaker till omhändertagandet samt vårdformer för barn och ungdomar, som åren 1950 och 1951 var föremål för skyddsuppfostran

	Landsbygd		Städer		Hela riket	
	1950	1951	1950	1951	1950	1951
Hela antalet barn och ungdomar.	2 904	2 902	4 194	4 205	7 098	7 107
Därav i %						
Omhändertagna på grund av						
vanvård	40,2	40,7	35,5	36,6	37,4	38,3
fara för vanart	48,3	49,2	39,3	31,5	37,6	38,7
vanart under 18 år	22,7	21,5	46,1	44,8	36,5	35,3
» 18—21 »	2,0	2,3	5,6	5,6	4,1	4,2
Placerade						
i enskilt hem	60,2	61,6	42,6	44,5	49,8	51,5
på barnhem	13,9	15,4	19,6	19,0	17,3	17,5
» ungdomsvårdsskola	12,6	12,1	35,6	34,7	26,2	25,5
» annan anstalt	14,4	14,1	11,8	11,7	12,8	12,7
Ej placerade	1,5	..	2,4	..	2,1

finnas mellan städer och landsbygd. I städerna omhändertogs ungefär hälften av barnen därför att vanart förelåg, mot ungefär $\frac{1}{4}$ på landsbygden. Där omhändertogs å andra sidan hälften av barnen på grund av fara för vanart, mot knappt $\frac{1}{3}$ i städerna. Någon större skillnad i jämförelse med föregående år finns inte.

Beträffande vårdformen var vård i enskilt hem vanligare för dem som omhändertagits i landskommunerna än för dem som omhändertagits i städerna. För de senare förekom i stället oftare vård på ungdomsvårdsskola. Detta sammanhänger givetvis med nyss påpekade skillnad mellan landsbygden och städerna med avseende på orsaken till omhändertagandet. Om vårdfallens fördelning på olika vårdformer i tab. D och i tab. F jämföres, finner man, att barnhemmens andel är betydligt större i tab. D än i tab. F. Tillfällig vård på barnhem (upptagningshem) förekommer nämligen ofta, innan lämpligt fosterhem hunnit anskaffas.

Omhändertagandets längd. Vårdens varaktighet belyses i tab. G, där barn

och ungdomar, vilkas omhändertagande för skyddsuppfostran upphört år 1951, fördelats efter det år, då vederbörande omhändertogs, och på olika orsaksgrupper, vårdformer, åldersgrupper m. m. För varje grupp har vidare beräknats medelantalet år, som omhändertagandet varat. I genomsnitt hade samtliga under året avgångna varit omhändertagna i 5,2 år eller lika länge som föregående år. För barn och ungdomar vårdade i enskilda hem noterades den genomsnittligt längsta »vårdtiden» (egentligen den tid omhändertagandet varat), den kortaste däremot för dem som vårdats på barnhem. För dem som varit intagna på ungdomsvårdsskola, hade omhändertagandet i genomsnitt varat 4,3 år.

Villkorlig utskrivning m. m. Uppgift om villkorlig utskrivning (barnavårdslagen 45 §) beslutad av barnavårdsnämnden lämnades i barnavårdsnämndens redogörelse. Enligt dessa uppgifter var år 1951 antalet av barnavårdsnämnderna villkorligt utskrivna barn och ungdomar 485, varav 377 i städerna och 108 i landskommunerna. Städernas barnavårdsnämnder använde således den villkor-

Tab. G. Vårdtidens längd för barn och ungdomar, omhändertagna för skyddsufffostran, vilka avgått år 1951

	Antal av-gångna år 1951	Därav, i %, omhändertogs								Omhändertagna i medeltal år
		1951	1949-1950	1947-1948	1945-1946	1943-1944	1941-1942	1939-1940	1938 o. tidigare	
Hela antalet barn och ungdomar	960	5,0	27,5	25,8	12,9	8,2	7,0	4,9	8,7	5,2
Pojkar	579	5,1	26,1	23,5	14,3	9,8	7,6	4,8	8,8	5,4
Flickor	381	5,0	29,6	29,4	10,8	5,8	6,0	5,0	8,4	4,9
Födda i ä.	743	5,6	27,6	25,7	13,1	8,9	7,1	4,3	7,7	5,0
Födda u. ä.	217	2,8	27,2	26,3	12,4	6,0	6,4	6,9	12,0	5,7
Ålder										
under 7 år	80	13,7	56,3	22,5	7,5	—	—	—	—	2,1
7—16 »	140	15,7	28,6	23,6	12,8	9,3	5,0	4,3	0,7	3,8
16—18 »	182	2,7	23,1	14,3	11,0	12,1	13,2	7,7	15,9	6,8
18—21 »	444	2,2	24,8	27,3	13,5	8,8	7,4	5,4	10,6	5,7
21— »	114	—	23,7	43,9	17,5	4,4	2,6	2,6	5,3	4,6
Omhändert. på grund av										
vanvård	260	8,1	22,7	16,2	11,5	11,9	7,3	7,7	14,6	6,3
fara för vanart	267	5,2	16,5	19,1	10,1	15,4	11,2	7,9	14,6	6,8
vanart under 18 år..	452	3,5	29,2	34,7	16,2	4,7	5,3	3,5	2,9	4,3
» 18—21 » ..	72	5,6	59,7	20,8	5,5	4,2	2,8	—	1,4	2,7
Placerade										
i enskilt hem	420	5,5	25,0	18,6	10,2	10,7	8,6	7,4	14,0	6,2
på barnhem	93	18,3	40,9	22,5	5,4	5,4	4,3	2,1	1,1	3,0
» ungdomsvårds-skola	350	1,4	29,1	36,3	17,7	4,0	5,8	3,1	2,6	4,3
» annan anstalt ..	123	5,7	26,0	21,9	12,2	12,2	5,7	4,9	11,4	5,6
Ej placerade	1	100,0	—	—	—	—	—	—	—	0,5

liga utskrivningen betydligt mer än barnvårdsnämnderna på landet. I dessa siffror ingår inte ungdomsvårdsskoleelever; dessa utskrivs villkorligt av skolornas styrelser.

Om barnets föräldrar ej samtycker till omhändertagandet för skyddsufffostran enligt 22 § a, b eller c, skall ett beslut om sådant omhändertagande prövas av länsstyrelsen (25 § mom. 2). I vilken utsträckning år 1951 gällande omhändertagande för skyddsufffostran prövats av länsstyrelserna framgår av följande tablå. Däremot saknas uppgift om antalet omhändertaganden, som prövats av länsstyrelsen, men som vid denna prövning icke blivit fastställda.

Ungefär vart fjärde omhändertagande för skyddsufffostran år 1951, såväl av

nyttillkomna som av samtliga, hade således prövats av länsstyrelsen. Framförallt fick länsstyrelsen pröva beslut som grundade sig på vanvård. För närmare hälften av 1951 års beslut och knappt $\frac{2}{3}$ av samtliga var så fallet. Andelen minskar när beslutet grundar sig på fara för vanart och är lägst vid vanart (knappt $\frac{1}{3}$).

Orsak till omhändertagandet	Nyttillkomna		Samtliga	
	Hela antalet	därav underställda länsstyrelsens prövning	Hela antalet	därav underställda länsstyrelsens prövning
Vanvård	320	47,5	2 720	37,0
Fara för vanart	351	31,9	2 751	29,6
Vanart under 18 år	508	14,4	2 494	12,6
Samtliga	1 008	27,4	6 806	25,2

Samhällsvård

Under år 1951 omhändertagna barn.

Under år 1951 omhändertogs för samhällsvård 9 857 barn, varav 2 134 på landet och 7 723 i städerna, vilket i jämförelse med 1950 innebär en ökning med ca 7 % för hela riket, för landsbygden 14 % och för städerna 5 %. Sedan år 1946 (se tab. A) noteras för hela riket en ökning med 43 %. Barnens relativa fördelning efter kön, ålder och börd visas i tab. H. Över hälften (56 %) utgjordes av pojkar. Tre fjärdedelar var i småbarnsåldern (under 7 år). Ungefär en fjärdedel av hela antalet hade utomäktenskaplig börd. Dessa proportioner har varit oförändrade under senare år.

Ett sammandrag av uppgifterna om orsakerna till omhändertagande (vilket moment av 29 § som åberopats) och om vårdformerna lämnas i tab. I. För ungefär $\frac{9}{10}$ av barnen var orsaken nöd i hemmet o. dyl. och för $\frac{1}{10}$ sjukdom hos barnet. Skillnaden i detta avseende mellan landsbygden och städerna var obetydlig. Oftast är det barn i skolåldern som blir omhändertagna på grund av sjukdom.

Vård i enskilt hem anlätades på landsbygden i hälften av samtliga fall, dvs. ungefär dubbelt så ofta som i städerna. Större delen av de i städerna omhändertagna barnen intogs i stället på barnhem. I någon mån beror detta på att de mindre barnen mer än de större fick

Tab. H. Fördelning efter kön, ålder och börd av barn, som åren 1950 och 1951 omhändertogs för samhällsvård

	Landsbygd			Städer			Hela riket		
	1950 %	1951 Antal	1951 %	1950 %	1951 Antal	1951 %	1950 %	1951 Antal	1951 %
Samtliga	100,0	2 134	100,0	100,0	7 723	100,0	100,0	9 857	100,0
Därav									
a) Pojkar	55,1	1 201	56,3	56,0	4 333	56,1	55,9	5 534	56,1
Flickor	44,9	933	43,7	44,0	3 390	43,9	44,1	4 323	43,9
b) I åldern									
under 7 år	62,4	1 341	62,9	75,6	5 716	74,0	72,9	7 057	71,6
7—16 »	36,9	786	36,8	24,1	1 989	25,8	26,7	2 775	28,1
16— »	0,7	7	0,3	0,3	18	0,2	0,4	25	0,3
c) Födda u. ä.	32,6	639	29,9	21,8	1 740	22,5	24,0	2 379	24,1

Tab. I. Orsaker till omhändertagandet samt vårdformer för barn, som år 1951 omhändertogs för samhällsvård

	Lands- bygd	Städer	Pojkar	Flickor	I åldern	
					under 7 år	7—16 år
Hela antalet barn och ungdomar som omhändertagits år 1951...	2 134	7 723	5 534	4 323	7 057	2 800
Därav i %						
Omhändertagna på grund av nöd i hemmet, värnlöshet	86,6	91,9	90,2	91,3	94,1	82,1
sjukdom m. m.	14,0	8,9	10,7	9,2	6,4	19,1
Placerade						
i enskilt hem	50,8	26,5	29,8	34,3	26,1	46,1
på barnhem	41,6	73,7	68,1	65,1	74,6	47,2
» annan anstalt	9,9	8,1	9,1	7,7	7,1	11,7
Ej placerade	0,7	0,3	0,5	0,3	0,3	0,7

Tab. J. Fördelning efter kön, ålder och börd av barn, som åren 1950 och 1951 var föremål för samhällsvård

	Landsbygd			Städer			Hela riket		
	1950 %	1951 Antal	1951 %	1950 %	1951 Antal	1951 %	1950 %	1951 Antal	1951 %
Samtliga	100,0	9 606	100,0	100,0	16 785	100,0	100,0	26 391	100,0
Därav									
a) Pojkar	54,6	5 303	55,2	56,0	9 462	56,4	55,5	14 765	55,9
Flickor	45,4	4 303	44,8	44,0	7 323	43,6	44,5	11,626	44,1
b) I åldern									
under 7 år	29,3	2 959	30,8	55,3	9 232	55,0	45,8	12 191	46,2
7—16	62,0	5 832	60,7	41,3	6 985	41,6	48,8	12 817	48,6
16—	8,7	815	8,5	3,4	568	3,4	5,4	1 383	5,2
c) Födda u. ä.	47,8	4 419	46,0	34,9	5 804	34,6	39,6	10 223	38,7

vård på barnhem (tab. I) och att en större del av de omhändertagna barnen i städerna än på landsbygden var under 7 år (tab. H).

Under år 1951 ikraftvarande omhändertaganden. Hela antalet barn, som år 1951 (hela året eller någon del av det samma) varit omhändertagna för samhällsvård, uppgick till 26 391, vilket är ungefär 3 % flera än föregående år (se tab. A). Det framgår av tab. J, att barnens fördelning efter kön, ålder och börd var praktiskt taget densamma åren 1950 och 1951. Möjligen kan man säga att andelen födda u. ä. visar en tendens till minskning, vilket kommer än mer till synes om det nämns att 1948 års

siffra var 44,3 %. I städerna var barnen under 7 år relativt sett nästan dubbelt så talrika som på landet. Andelen utom-äktenskapliga barn utgjorde i städerna 35 % mot 46 % i landskommunerna.

Vilket eller vilka moment av 29 §, som tillämpats vid omhändertagandet ger tab. K uppgift om. Vanligen återropades mom. 1 (nöd i hemmet) eller mom. 3 (värnlöshet), mer sällan mom. 2 (sjukdom), vilket också var fallet med de under året nytillkomna samhällsvårdsfallen (tab. I).

Ungefär 60 % av de för samhällsvård omhändertagna barnen vårdades i enskilda hem. På landsbygden utgjorde de 74 % men i städerna 52 % av hela antalet. I städerna var de på barnhem vår-

Tab. K. Orsaker till omhändertagandet samt vårdformer för barn, som åren 1950 och 1951 var föremål för samhällsvård

	Landsbygd		Städer		Hela riket	
	1950	1951	1950	1951	1950	1951
Hela antalet barn och ungdomar	9 393	9 606	16 348	16 785	25 741	26 391
Därav i %						
Omhändertagna på grund av						
nöd i hemmet, värnlöshet	86,7	86,5	90,3	89,7	89,0	88,5
sjukdom m. m.	14,0	14,1	10,4	11,1	11,7	12,2
Placerade						
i enskilt hem	74,5	74,2	51,1	51,6	59,6	59,9
på barnhem	14,8	15,4	46,5	46,0	34,9	34,8
» aman anstalt	12,4	12,1	10,8	10,8	11,4	11,2
Ej placerade	0,5	0,3	1,0	0,4	0,8	0,3

Tab. L. Vårdtidens längd för barn omhändertagna för samhällsvård, vilka avgått år 1951

	Antal av- gångna år 1951	Därav, i %, omhändertagna år								Omhän- dertagna i medel- tal år
		1951	1949- 1950	1947- 1948	1945- 1946	1943- 1944	1941- 1942	1939- 1940	1938 o. ti- digare	
Hela antalet barn och ungdomar	8 986	59,9	22,2	4,6	2,9	2,2	2,0	1,5	4,7	2,2
Pojkar	5 043	59,9	22,4	4,4	2,8	2,3	1,9	1,6	4,7	2,2
Flickor	3 943	59,8	21,9	5,0	3,0	2,1	2,1	1,4	4,7	2,2
Födda i ä.	6 718	67,7	20,7	3,8	2,0	1,5	1,3	1,0	2,0	1,5
Födda u. ä.	2 268	36,7	26,5	7,0	5,7	4,2	4,0	3,2	12,7	4,1
Ålder										
under 7 år	5 648	72,5	23,8	2,9	0,8	—	—	—	—	0,9
7—16 »	2 228	57,2	24,0	6,7	4,3	3,3	2,2	1,2	1,1	1,9
16— »	1 110	1,1	10,1	9,5	10,6	11,4	11,5	10,0	35,8	9,5
Omhändert. på grund av										
nöd, värlöshet ...	8 160	60,9	21,8	4,5	2,8	2,0	1,7	1,5	4,6	2,1
sjukdom m. m.	888	50,6	25,0	6,1	4,0	4,8	4,5	1,6	3,4	2,5
Placerade										
i enskilt hem	3 252	34,4	25,1	10,0	6,5	4,5	4,0	3,7	11,8	4,1
på barnhem	5 391	76,8	21,1	1,2	0,4	0,2	0,1	0,1	0,1	0,8
» annan anstalt..	745	49,3	22,9	5,0	4,8	5,6	5,8	2,3	4,3	2,9

dade relativt många (46 %). För dem som under år 1951 omhändertagits för samhällsvård (tab. I), spelade vård på barnhem avsevärt större roll än för samtliga dem som under året åtnjutit samhällsvård. Såsom förut påpekats beträffande de för skyddsuffostran omhändertagna barnen sammanhänger detta med att barnen efter omhändertagandet ofta tillfälligt vårdas på barnhem.

Omhändertagandets längd. Hur länge omhändertagandet varat för barn, för vilka samhällsvården upphört under år 1951, framgår av tab. L. Denna visar också hur genomsnittstiden varierar med hänsyn till orsak till omhändertagande, vård sätt, ålder, kön och börd.

Barn, som vårdats i enskilda hem, hade i genomsnitt varit omhändertagna för samhällsvård i 4,1 år och barn, som vårdats på annan anstalt i 2,9 år. För de u. ä. födda barnen var den genomsnittliga vårdtiden betydligt längre (4,1 år) än för de i ä. födda barnen (1,5 år).

Av en jämförelse mellan tab. G och tab. L framgår, att ett omhändertagande för skyddsuffostran i allmänhet varat betydligt längre än ett omhändertagande för samhällsvård. Av dem vilkas omhändertagande för samhällsvård upphört under år 1951, hade sålunda 82 % omhändertagits tidigast år 1949, medan så var fallet med endast 33 % av dem som varit omhändertagna för skyddsuffostran. Om jämförelsen inskränkes till dem, vilkas omhändertagande både börjat och slutat under år 1951, får man för samhällsvården 60 % men för skyddsuffostran 5 %.

Fosterbarnstillsyn

Antalet fosterbarn under barnavårdsnämndernas tillsyn utgjorde år 1951 33 601, vilket är 3 % mindre än år 1950 (se tab. A). Såsom nämndes i den inledande översikten ingår i detta antal 2 501 av Stockholms barnavårdsnämnd

Tab. M. Fosterbarnens antal samt kön, ålder och börd år 1951

	Lands- bygd	Städer	Hela riket	D ä r a v svenskar	utlän- ningar
År 1951 nyttillkomna fosterbarn... 4 405		2 630	7 035	6 625	410
» » avgångna » ... 3 115		2 480	5 595	5 175	420
Vid årets slut kvarvarande foster- barn 17 620		7 885	25 505	22 655	2 850
Hela antalet redovisade fosterbarn 20 735		10 365	31 100	27 830	3 270
varav, i %, i åldern					
under 7 år	36,5	40,9	38,0	41,3	9,8
7—16 »	58,7	55,0	57,5	54,7	80,7
16— »	4,8	4,1	4,5	4,0	9,5
Födda u. ä. 10 950		5 065	16 015	15 695	320
varav, i %, i åldern					
under 7 år	47,3	50,3	48,2	48,2	51,6
7—16 »	49,1	46,1	48,2	48,2	43,7
16— »	3,6	3,6	3,6	3,6	4,7
Pojkar	10 740	5 060	15 800	14 325	1 475
%	51,8	48,8	50,8	51,5	45,1

omhändertagna barn, som utackorderats i enskilda hem utom staden. Efter-
som barnavårdsnämnderna i vistelsekom-
munerna är befriade från tillsynen över
dessa barn (barnavårdslagen 60 § 1
mom.), har de ej medtagits i nämnder-
nas fosterbarnförteckningar. Efterföl-
jande statistiska uppgifter om fosterbarn
och deras fosterföräldrar avser därför
redovisade 31 100 fosterbarn under de
lokala barnavårdsnämndernas tillsyn.
Endast vart femte fosterbarn har under-
sökts. I tab. M, N och P samt i tablån
har de erhållna siffrorna uppmultiplice-
rats med 5.

Fosterbarnens kön, ålder och börd samt
deras fördelning på svenskar och utlän-
ningar framgår av tab. M.

Det ligger i sakens natur, att av fos-
terbarnen andelen u. ä. födda bör vara
stor. Tidigare har också (sid. 11) fram-
hållits, att något över hälften av dessa
barn är födda u. ä. Andelen är betydligt
större än den som förekommer bland
barn som omhändertagits för samhälls-
vård eller skyddsuppfostran eller som
 varit föremål för förebyggande åtgärder.

Beträffande fosterbarnens ålder bör

erinras om att enligt barnavårdslagens
49 § 1 mom. kan barnavårdsnämnd be-
sluta, att fosterbarn under högst två år
efter uppnådda 16 år fortfarande skall
stå under tillsyn på samma sätt som
förut. En del av dessa barn torde i bar-
navårdsnämndernas redogörelser ha
medtagits bland fosterbarnen och följakt-
ligen redovisats i tab. M i åldersgruppen
16 år och däröver. Då den använda grup-
peringen grundar sig på uppgifter om
barnens födelseår, räknas vidare foster-
barn, som under år 1951 fyllt 16 år och
då avförts från fosterbarnförteckning-
en, till gruppen 16 år och däröver.

Av fosterbarnen är ungefär $\frac{2}{5}$ under
7 år. Andelen är emellertid betydligt
större ($\frac{1}{2}$) bland fosterbarn födda u. ä.
Oavsett börd var andelen under 7 år
större i städer än på landsbygd. — Av
hela antalet fosterbarn var 11 % utlän-
ningar (år 1946 7 %).

I sina redogörelser skulle barnavårds-
nämnderna för varje fosterbarn uppgiva
fostermödrarnas födelseår och civilstånd,
antalet egna barn under 16 år och öv-
riga fosterbarn. Vidare skulle de be-
svara frågan, huruvida någon av barna-

Tab. N. Fosterbarnens fördelning efter fostermoderns ålder och civilstånd samt släktskap med barnen

	Fostermoderns civilstånd				Summa fosterbarn	Därav hos		
	ogift	gift	änka, frånskild	okänt		anförvanter	ej anförvanter	fosterföräldrar m. okända släktskapsförhåll.
Antal fosterbarn	1 330	27 320	2 290	115	31 055	15 665	15 150	240
%	4,3	88,0	7,4	0,3	100,0	50,4	48,8	0,8
Därav, i %, fosterbarn, vilkas fostermodrar var i åldern								
under 30 år	6,0	4,8	0,4	—	4,5	3,6	5,4	6,2
30—40 »	13,9	19,4	3,1	4,4	17,9	10,7	25,3	22,9
40—50 »	25,9	31,5	13,5	26,1	29,9	23,6	36,6	27,1
50—60 »	33,1	29,2	34,1	8,7	29,7	35,0	24,3	18,8
60— »	18,8	14,5	48,2	21,7	17,2	26,5	7,5	18,8
okänd	2,3	0,6	0,7	39,1	0,8	0,6	0,9	6,2

fosterbarnen var »nära anförvant» till barnet eller ej. Med »nära anförvant» avsågs, enligt anvisningarna, mor- och farföräldrar, syskon (halvsyskon) samt de egna föräldrarnas syskon. Resultatet av bearbetningen av dessa uppgifter redovisas i det följande.

Nedanstående tabell visar i vilken utsträckning fostermodrar hade vård även om andra barn och en jämförelse mellan anförvanter och övriga:

	Antal Därav, %, i fosterhem med nedanstående antal övriga barn (egna och fosterbarn)				
	0	1	2	3	o. fl.
Barnafostern					
nära anförvant	15 695	73,2	17,5	6,1	3,2
ej nära anförv.	15 405	71,2	21,2	5,9	1,7
Summa	31 100	72,2	19,3	6,0	2,5

Av tabell framgår alltså att det stora flertalet av barnen, närmare $\frac{3}{4}$, fosterades i hem där andra barn saknades, $\frac{1}{5}$ i hem med ett annat barn. Endast $\frac{1}{10}$ av barnen tillhörde hem där två eller flera barn fanns. Förhållandet var

ungefär likartat i hem som tillhörde anförvanter och övriga.

Tab. N visar fosterbarnens fördelning efter fostermoderns ålder, civilstånd samt fosterföräldrarnas släktskapsförhållande till barnen. Ungefär $\frac{9}{10}$ av barnen befinner sig alltså hos fostermodrar som är gifta. En mycket stor del, något mer än hälften, av barnen har också omhändertagits i hem där någon av fosterföräldrarna är släkt med barnet. Enligt tabellen är också fostermodrarna i dessa hem ofta äldre än vad som gäller i de övriga. Detta beror till stor del på att det i många fall är far- eller morföräldrar som får taga vårdnaden om barnet. Ungefär $\frac{1}{5}$ av samtliga fostermodrar är i åldern under 40 år, $\frac{3}{5}$ i åldern 40—60 år och resten, alltså $\frac{1}{5}$, över 60 år.

Vårdkostnader

Vårdkostnader för omhändertagna barn och ungdomar. Uppgifterna om vårdkostnaderna för de omhändertagna

¹ Dessutom 45 st. fosterbarn som vistas i hem där fostermodern är död.

barnen avser kommunernas direkta bruttoutgifter för deras vård, oavsett om utgifterna sedermera ersatts från annat håll eller ej. Vårdkostnaderna avser dels inackorderingsavgifter i enskilda hem och avgifter för den direkta vården på anstalter, dels andra kostnader i samband med vården, t. ex. resor, utrustning, övervakning o. dyl. Hur ifrågavarande vårdkostnader förändrat sig sedan år 1928 framgår av följande tablå.

År	Utgifter (tusental kronor) för barn och ungdomar föremål för			S:a
	skydds- upp- fostran	sam- hälls- vård	både skydds- uppfostr. o. sam- hällsvård	
1928	1 857	7 473	56	9 386
1931	2 263	8 177	60	10 500
1934	2 574	8 944	54	11 572
1937	2 482	8 836	67	11 385
1940	1 789	7 984	44	9 817
1943	2 549	9 053	99	11 701
1946	2 403	8 413	56	10 872
1947	2 187	8 785	61	11 033
1948	2 004	9 515	65	11 584
1949	2 145	10 265	92	12 503
1950	2 192	10 651	86	12 929
1951	2 405	11 898	134	14 437

De totala vårdkostnadernas storlek påverkas först och främst av förändringarna i antalet omhändertagna barn och ungdomar (jfr tab. A). Vidare har statens successiva övertagande av ungdomsvårdsskolorna efter år 1937 bidragit till att minska utgifterna för skyddsuppfost-
ran. Vården på ungdomsvårdsskolorna är helt avgiftsfri sedan den 1/7 1947.

Av vårdkostnadernas totalsumma år 1951, 14,4 milj. kr, kom 5,1 milj. kr på landskommunerna och 9,3 milj. kr på städerna. Detta innebär sedan år 1950 i landskommunerna en ökning med 12 % och i städerna en ökning med 11 %. Uträknas vårdkostnaden per omhändertaget barn år 1951, får man till resultat att denna, jämfört med år 1950, såväl i städer som på landsbygd ökat med ca 10 %.

Huvudparten, 13,3 milj. kr, utgjordes av vårdavgifter till enskilda eller till anstalter och resten, 1,1 milj. kr, av utgifter för utrustning, resor m. m. De totala vårdkostnadernas fördelning på olika vårdformer var följande.

Enskilt hem.....	0,0 %
Barnhem	14,8 »
Ungdomsvårdsskola	0,3 »
Annan anstalt	15,2 »
Vårdade på mer än ett sätt	9,7 »

Kostnaderna för barn och ungdomar, som vårdats i enskilda hem, utgjorde alltså $\frac{3}{5}$ av hela beloppet. För dem som intagits på ungdomsvårdsskola förekommer ju inga vårdavgifter men väl »andra kostnader».

Ibland har barnvårdsnämnderna ej haft några utgifter för de omhändertagna. Absoluta och relativa antalet barn och ungdomar, som vårdats på olika sätt och för vilka inga kostnader redovisats år 1951 framgår av tab. O.

För ungefär 4 500 barn och ungdomar, dvs. 14 % av samtliga, som under år 1951 varit föremål för skyddsuppfost-
ran eller samhällsvård, hade inga vårdkostnader uppgivits. Av dessa vårdades 30 % i enskilda hem, 28 % i ungdomsvårdsskolor, 25 % på »annan anstalt» (sjukhus etc.) och 11 % på barnhem. Återstående 6 % hade under året vårdats på mer än ett sätt eller också hade beslutet om deras omhändertagande ej hunnit verkställas. Enligt tabellen var det relativa antalet barn och ungdomar utan vårdkostnader störst för dem som vistats på ungdomsvårdsskolor vilket är helt naturligt, då kostnaden i dessa fall endast avser utgifter för resor, utrustning osv. och inte egentliga vårdavgifter. Närmast följde vårdformen »annan anstalt» och därefter vårdformerna »enskilt hem» och »barnhem». Att andelen barn och ungdomar utan vårdkost-

Tab. O. Omhändertagna barn och ungdomar för vilka ingen vårdkostnad utgått under år 1951

Vårdsätt	Skyddsuppfostran		Samhällsvård	
	Antal barn o. ungdomar utan vård- kostnad	i % av samtliga	Antal barn utan vård- kostnad	i % av samtliga
Enskilt hem	707	21,9	633	4,3
Barnhem	177	21,9	332	4,3
Ungdomsvårdsskola	1 279	80,0	—	—
Annan anstalt	367	52,1	753	32,1
Vårdade på mer än ett sätt	34	5,5	23	1,4
Ej placerade	146	100,0	90	100,0
	Summa 2 710	38,1	1 831	6,9
Därav				
landsbygd	934	32,2	1 061	11,0
städer	1 776	42,2	770	4,6

nad var större hos dem som omhändertagits för skyddsuppfostran än hos dem som omhändertagits för samhällsvård, beror naturligtvis bl. a. på att alla ungdomsvårdsskoleelever är omhändertagna för skyddsuppfostran och dessutom utgör en relativt stor del av hela detta klientel.

Hur den genomsnittliga storleken av inackorderings- och vårdavgifterna varierar mellan de tre vårdformerna framgår av nedanstående tablå, som också visar utvecklingen från år 1946. Det bör framhållas att uppgifterna endast avser avgifter som barnavårdsnämnderna erlagt och att ingen hänsyn tagits till om kostnaderna ersatts eller kommer att ersättas av staten, landstinget eller enskilda.

Den största avgiften och den största ökningen av dessa jämfört med år 1950 svarar »annan anstalt» för. Betydligt läg-

re, knappt hälften var vårdavgifterna i enskilda hem och på barnhem, för vilka även ökningen var relativt måttlig. Som väntat finner man att avgifterna genomgående var lägre på landsbygden än i städerna.

Vårdkostnader för fosterbarn. Barnavårdsnämnderna har att redovisa huruvida någon vårdavgift betalas eller ej för fosterbarnen. Om vårdavgift (fosterlega) betalas, skall även beloppets storlek och karaktär (månadsavgift, engångsavgift, »skiftande») anges. Enligt tab. P hade 36 % av fosterbarnen vårdats avgiftsfritt och 57 % mot månadsersättning. Återstående 7 % utgjordes av fosterbarn, för vilka avgiften var obestämd eller för vilka uppgift om ersättningens storlek och karaktär saknades. I ett par fall uppgavs att barnet vårdades mot engångsersättning.

Den genomsnittliga vårdavgiften pr månad, kr	Enskilt hem			Barnhem			Annan anstalt		
	Lands- bygd	Städer	Hela riket	Lands- bygd	Städer	Hela riket	Lands- bygd	Städer	Hela riket
År 1951	42	57	50	52	57	55	106	135	123
1950	38	55	46	48	53	52	84	101	93
1949	35	52	43	49	55	53	80	94	88
1948	32	48	39	50	52	52	71	91	81
1947	30	37	33	51	50	51	55	81	67
1946	28	34	30	50	52	52	50	63	56

Tab. P. Fosterlegan år 1951

	Landsbygd			Städer			Hela riket		
	Anfö- vanter	Ej anfö- vanter	Summa	Anfö- vanter	Ej anfö- vanter	Summa	Anfö- vanter	Ej anfö- vanter	Summa
Antal fosterbarn . . .	9 865	10 870	20 735	5 830	4 535	10 365	15 695	15 405	31 100
Därav i% vårdade avgiftsfritt	33,2	34,1	33,7	33,8	52,0	41,8	33,4	39,4	36,4
mot månads- sättning	58,1	60,5	59,3	56,3	43,9	50,8	57,4	55,6	56,5
Barn, i %, med en vårdavgift per må- nad av kr									
1— 10	0,1	—	0,1	—	—	—	0,1	—	0,0
10— 20	3,0	0,7	1,8	1,5	0,2	1,0	2,4	0,6	1,6
20— 30	38,3	11,2	23,8	23,6	10,0	18,5	33,0	10,9	22,2
30— 40	28,4	21,1	24,5	26,1	15,6	22,1	27,6	19,9	23,8
40— 50	14,8	18,5	16,8	16,2	17,8	16,8	15,3	18,3	16,8
50— 60	9,2	18,0	13,9	14,5	17,6	15,7	11,2	17,9	14,5
60— 80	4,8	25,8	16,0	11,4	20,9	15,0	7,2	24,6	15,7
80—110	1,1	3,4	2,3	4,9	10,6	7,0	2,4	5,1	3,7
110 och däröver .	0,3	1,3	0,8	1,8	7,3	3,9	0,8	2,7	1,7
Vårdavgift i genom- snitt per månad, kr									
1951	33	47	41	42	59	48	37	50	43
1950	31	41	37	39	53	45	33	44	39
1949	29	38	34	37	49	42	32	41	36
1948	28	35	32	36	46	40	31	38	34
1947	27	32	30	34	47	40	29	36	33
1946	26	30	28	33	42	37	28	33	31

I genomsnitt för samtliga fosterbarn, som år 1951 vårdats mot månadsersättning, utgjorde fosterlegan 43 kr per månad, vilket är 4 kr mer än år 1950. Sedan år 1946 har den utan avbrott stigit från det ena redovisningsåret till det andra. Från 1946 till 1951 har fosterlegan (ej anföranter) enl. tab. P stigit från 33 till 50 kr eller med ca 50 %. Levnads-kostnaderna har under samma tid ökat

med 28 %. Av tab. P framgår vidare, att fosterlegan sällan var lägre än 20 kr eller högre än 80 kr och relativt jämnt fördelad i de olika 10-kronorsklasserna mellan dessa värden. De avgifter som betalades för barn hos anföranter var betydligt lägre (37 kr) än de som betalades för barn placerade hos andra (50 kr). Avgifterna var också lägre på landsbygden (41 kr) än i städerna (48 kr).

II. Barnavårdsmannaskap och bidragsförskott

Barnavårdsmannaförordnanden. Till barnavårdsnämndernas åligganden hör att förordna barnavårdsmän och att utöva tillsyn över barnavårdsmännens verksamhet. Bestämmelserna härom återfinns i föräldrabalkens 8 kap. och i Kungl. Maj:ts kungörelse av den 28 april 1950 om barnavårdsmans verksamhet och tillsynen därå (Sv. förf.-saml. 1950: 146).

Antalet barn med förordnad barnavårdsman i slutet av åren 1940, 1943 och 1946—1951 var följande:

År	Barn födda i ä.	Barn födda u. ä.	Tillhoppa
1940	3 548	95 355	98 903
1943	6 239	86 562	92 801
1946	9 589	85 135	94 724
1947	11 386	84 823	96 209
1948	13 328	85 102	98 430
1949	15 708	83 944	99 652
1950	18 440	84 393	102 833
1951	21 024	84 940	105 964

Som synes har antalet barnavårdsmanförordnanden för barn födda i ä. stigit alltsedan år 1940. Siffran för barn u. ä. har hållit sig relativt konstant, 84 000 å 85 000. Av samtliga barn med barnavårdsman var år 1951 20 % födda i ä. mot endast 4 % år 1940. Utvecklingen sammanhänger med att lagarna om förordnande av barnavårdsman för i ä. födda barn, som trädde i kraft år 1940, först efter hand började tillämpas. Även det tilltagande antalet söndrade eller upplösta äktenskap torde ha påverkat utvecklingen. Orsaken till att barnavårdsman förordnats för barn födda i ä. var i de flesta fall att föräldrarna lever åtskilda (äktenskapsskillnad 77 %, hemskillnad 19 %, och söndring 2 %). I endast

2 % av fallen var orsaken att någon av föräldrarna var död eller hade fränkänts vårdnaden.

Under året tillkom förordnanden för ca 5 200 barn födda i ä. men samtidigt upphörde förordnanden för ca 2 600 barn. Nettoökningen var alltså ca 2 600 eller 14 % jämfört med år 1950. Beträffande de utomäktenskapliga barnen tillkom under året förordnanden för ca 17 000 barn. Antalet upphörda förordnanden var ca 16 500, vilket är en nettoökning med ca 500 eller knappt 1 %. Om barn bytt barnavårdsman men fortfarande bor inom samma kommun, har detta inte räknats som nytt barnavårdsförordnande, vilket däremot skett om barnet flyttat till annan kommun.

Fastställande av faderskap. Att få faderskapet till ett utomäktenskapligt barn fastställt, vilket inte minst är av stor juridisk betydelse, är en av barnavårdsmannens viktigaste uppgifter. Vid slutet av år 1951 fanns i hela riket 84 940 utomäktenskapliga barn med förordnad barnavårdsman. Enligt barnavårdsnämndernas uppgifter var faderskapet fastställt för 77 150 (91 %) av dessa. För 85 % hade detta fastställts genom erkännande och för 15 % genom dom. Barn med ej fastställt faderskap utgjorde 7 790 eller 9 % av hela antalet. Av dem som saknade fastställt faderskap, var 1 723 (22 %) i åldern under 1 år, 1 820 (23 %) mellan 1 och 3 år, 3 838 (49 %) mellan 3 och 16 år och 409 (5 %) över 16 år.

Barnavårdsmän. Antalet barnavårdsmän i slutet av åren 1940, 1943 och 1946—1951 framgår av följande tablå.

År	Landsbygden			Städerna			Hela riket		
	Hela antalet	Därav kvinnor, %	Antal förordn. per barnav.-man	Hela antalet	Därav kvinnor, %	Antal förordn. per barnav.-man	Hela antalet	Därav kvinnor, %	Antal förordn. per barnav.-man
1940..	5 774	10,7	11	547	53,7	67	6 321	14,5	16
1943..	4 701	13,2	12	486	55,8	77	5 187	17,2	18
1946..	3 958	16,9	13	424	62,3	98	4 382	21,2	22
1947..	3 750	18,0	14	388	67,3	112	4 138	22,6	23
1948..	3 664	19,1	15	383	68,8	119	4 047	24,5	24
1949..	3 578	20,2	15	341	68,6	134	3 919	24,4	25
1950..	3 439	21,0	16	343	69,7	142	3 782	25,4	27
1951..	3 354	21,6	16	344	72,4	150	3 698	26,4	29

Antalet barnavårdsmän har alltså sedan år 1940 oavbrutet minskat och utgjorde år 1951 3 698 eller ca 60 % av motsvarande antal år 1940. Samtidigt steg kvinnornas andel av hela antalet barnavårdsmän från 15 till 26 %. Det stora flertalet barnavårdsmän, 3 354 eller 91 %, fanns i landskommunerna. År 1951 skötte varje barnavårdsman i städerna i genomsnitt 150 barnavårdsmanuppdrag mot endast 16 på landet. Skillnaden torde bero på att barnavårdsmanförordnande i städerna ofta ges kommunala tjänstemän med huvudsaklig uppgift att vara barnavårdsmän, vilket sällan är fallet på landsbygden.

Bidragsförskott. Om fadern till ett utomäktenskapligt barn eller till frånskild kvinnas barn är förpliktad betala underhållsbidrag enligt dom eller avtal men icke fullgör sin underhållsskyldighet, kan barnavårdsnämnden förskottera

underhållsbidraget (bidragsförskotts-lagen av den 11 juni 1943 med ändring den 26 juli 1947). Detta s. k. bidragsförskott utbetalas efter särskild ansökan och utgick under år 1951 med 250 kr. Barnavårdsnämnderna lämnar i sina statistiska redogörelser vissa summariska uppgifter om bidragsförskottsverksamheten. En sammanställning av dessa uppgifter för åren 1940, 1943 och 1946—1951 följer här nedan.

Under år 1951 utbetalades således bidragsförskott till ca 39 000 barn, varav ca 15 000 på landet och ca 24 000 i städerna. Antalet barn, som under år 1951 fått bidragsförskott, var 2 % större än år 1950. Det utbetalade beloppet hade stigit från 7,61 milj. kr till 7,87 milj. kr eller med ca 3 %. I genomsnitt utbetalades sålunda per barn 202 kr; på landsbygden 199 kr och i städerna 204 kr. År 1950 var motsvarande belopp 199 kr både i städer och på landsbygd.

År	Landsbygden			Städerna			Hela riket		
	Antal mödrar med bidragsförskott	Antal barn med bidragsförskott	Ut-betalade med bidragsförskott, kr	Antal mödrar med bidragsförskott	Antal barn med bidragsförskott	Ut-betalade med bidragsförskott, kr	Antal mödrar med bidragsförskott	Antal barn med bidragsförskott	Ut-betalade med bidragsförskott, kr
1940.....	14 207	16 248	2 997 085	10 702	13 457	2 732 180	24 909	29 705	5 729 265
1943.....	11 837	14 771	2 516 548	9 317	11 910	2 327 232	21 154	26 681	4 843 780
1946.....	10 300	11 939	2 248 959	9 866	12 671	2 611 890	20 166	24 610	4 860 849
1947.....	9 584	11 256	2 142 958	11 188	14 123	2 778 672	20 772	25 379	4 921 630
1948.....	12 088	14 013	2 721 956	16 044	20 308	3 641 619	28 132	34 321	6 363 575
1949.....	13 204	15 362	2 979 428	17 380	21 552	4 169 399	30 584	36 914	7 148 827
1950.....	13 014	15 253	3 035 840	18 487	23 067	4 571 690	31 501	38 320	7 607 530
1951.....	12 848	15 175	3 016 701	18 963	23 805	4 852 617	31 811	38 980	7 869 318

År	Landsbygden				Städerna				Hela riket			
	Fäder, som ersatt bi-dragsförskott		Återbetalat belopp		Fäder, som ersatt bi-dragsförskott		Återbetalat belopp		Fäder, som ersatt bi-dragsförskott		Återbetalat belopp	
	Antal	i % av ers.skyld. fäder v. årets slut	Kr	i % av utbet. belopp	Antal	i % av ers.skyld. fäder v. årets slut	Kr	i % av utbet. belopp	Antal	i % av ers.skyld. fäder v. årets slut	Kr	i % av utbet. belopp
1940	6 095	..	726 584	24	5 726	..	799 204	29	11 821	..	1 525 788	27
1943	6 240	..	901 780	36	6 406	..	1 093 483	47	12 646	..	1 995 263	41
1946	5 602	58	912 397	41	7 257	50	1 116 398	43	12 859	53	2 028 795	42
1947	5 238	54	884 281	41	7 516	50	1 170 693	42	12 754	51	2 054 974	42
1948	6 333	54	1 025 235	38	10 456	48	1 419 628	39	16 789	50	2 444 863	38
1949	7 845	60	1 133 919	38	11 366	50	1 643 940	39	19 211	53	2 777 859	39
1950	7 826	59	1 123 810	37	12 504	50	1 861 557	41	20 330	53	2 985 367	39
1951	7 892	59	1 214 671	40	13 253	50	2 137 616	44	21 145	53	3 352 287	43

Bidragförskottet skall återkrävas av fäderna. I vilken utsträckning detta lyckats, framgår av ovanstående tablå.

Ersättning för bidragförskott, helt eller delvis, som utbetalats under 1951 eller tidigare, inflöt under redovisningsåret från 21 145 fäder. Vid 1951 års slut kvarstod emellertid 44 185 fäder som fortfarande var ersättningskyldiga till barnavårdsnämnden. Det återbetalda beloppet utgjorde 3,35 milj. kr, vilket är 43 % av det under året utbetalda beloppet.

III Barnhemmen år 1951

Enligt 40 § barnavårdslagen åligger det varje landsting eller stad som ej deltar i landsting att svara för att erforderligt antal barnhemsplatser av olika slag finns inom landstingsområdet (staden). Varje landsting har därför ålagts att för sitt område utarbeta en plan för barnhemsvårdens ordnande, vilken fastställs av Kungl. Maj:t. De barnhem som innefattas i denna plan kallas »barnhem inom barnhemsplanen». Till anordnandet och

Tab. Q. Barnhemmen år 1951

	Barnhem drivna av								Samtliga			
	kommun		landsting		barnavårdsförbund		förening o. stiftelse		enskilda personer			
	An-tal	Antal platser	An-tal	Antal platser	An-tal	Antal platser	An-tal	Antal platser	An-tal	Antal platser	An-tal	Antal platser
Barnhem inom barnhemsplanen.....	62	1 755	79	1 549	15	314	69	1 477	—	—	225	5 095
Spädbarnshem....	13	261	11	262	—	—	6	161	—	—	30	684
Mödrahem.....	6	100	6	92	2	24	3	52	—	—	17	268
Mödra- o. spädb.hem	2	108	5	93	4	111	6	212	—	—	17	524
Upptagningshem...	38	1 244	41	839	8	164	22	510	—	—	109	2 757
Hem f. varaktigt v. .	3	42	16	263	1	15	32	542	—	—	52	862
Barnhem utom barnhemsplanen.....	7	176	—	—	1	24	30	531	11	110	49	841
S:a 31/12 1951	69	1 931	79	1 549	16	338	99	2 008	11	110	274	5 936
år 1950	67	1 945	76	1 451	19	370	115	2 225	16	202	293	6 193
år 1949	63	1 856	75	1 419	20	383	118	2 279	15	190	291	6 127

Tab. R. Medelantalet vårdade per dag och dessa i relation till hela antalet disponibla platser, år 1951

	Kommuner	Landsting	Barna- vårdsförb.	Föreningar o. stiftelser	Samtliga
a) Medelantalet vårdade per dag					
Spädbarnshem	218	204	—	140	562
Mödrahem	81	50	19	44	194
Mödra- och spädbarnshem	100	114	68	158	440
Upptagningshem	978	689	127	438	2 232
Hem f. varaktig vård	35	214	13	465	727
Samtliga	1 412	1 271	227	1 245	4 155
b) Beläggning					
Spädbarnshem	84,9	82,4	—	88,0	84,9
Mödrahem	81,5	61,5	79,7	82,5	76,4
Mödra- och spädbarnshem	79,3	74,8	61,9	74,4	73,2
Upptagningshem	78,6	81,2	77,5	83,6	80,3
Hem f. varaktig vård	83,2	80,3	88,7	84,2	83,2
Samtliga	79,8	79,9	73,1	83,0	80,3

driften av dessa barnhem utgår statsbidrag, vilket däremot inte är fallet med övriga barnhem (»barnhem utom barnhemsplanen»). Barnhemmen inom barnhemsplanen drives antingen av landstingen själva eller av kommuner, föreningar och stiftelser.

Efter arten indelas barnhemmen i fyra grupper: a) spädbarnshem, för vård av späda barn, som ej åtföljs av sina mödrar; b) mödrahem, för vård av späda barn med mödrar och väntande mödrar; c) upptagningshem, för tillfällig vård och uppfostran samt observation av barn, som fyllt ett år; d) barnhem för varaktig vård, för vård och uppfostran under längre tid av barn, som fyllt ett år.

Av tab. Q framgår att det den 31 de-

cember 1951 i hela riket fanns 274 barnhem med tillhoppa 5 936 vårdplatser. De flesta av dessa barnhem (225 eller 80 %) var upptagna i barnhemsplanerna. Sedan år 1950 har antalet hem minskat med 19 och antalet platser med ca 250. Nära en tredjedel av barnhemmen inom barnhemsplanen drevs av föreningar eller stiftelser och ungefär lika många av landsting. Dessa omfattade tillsammans tre femtedelar av antalet vårdplatser. Av barnhemmen utom barnhemsplanen tillhörde nära tre femtedelar (och lika stor andel av antalet platser) föreningar eller stiftelser.

För barnhem inom barnhemsplanen följer här nedan den relativa fördelningen av antalet barnhem och antalet platser på olika slag av barnhem.

	Hela antalet barnhem platser		Antal platser i barnhem drivna av			
	kommun	landsting	barna- vårdsförb.	förening el. stiftelse		
Barnhem inom barnhemsplanen	225	5 095	1 755	1 549	314	1 477
Därav i %						
Spädbarnshem	13,3	13,4	14,8	16,9	—	10,9
Mödrahem	7,6	5,3	5,7	5,9	7,6	3,5
Spädbarns- och mödrahem	7,6	10,3	6,2	5,9	35,4	14,4
Upptagningshem	48,4	54,1	70,9	54,2	52,2	34,5
Barnhem f. varaktig vård	23,1	16,9	2,4	17,1	4,8	36,7

Omkring hälften av barnhemmen inom planen var således upptagningshem, något mer än en fjärdedel spädbarnshem och mödrahem eller en kombination därav och knappt en fjärdedel hem för varaktig vård. Ungefär samma fördelning erhålles om man ser till platsantalet. De flesta barnhem som drevs av kommuner, landsting eller barnavårdsförbund, tillhörde gruppen upptagningshem. Föreningar eller stiftelser drev relativt många barnhem för varaktig vård.

Enligt de årsredogörelser som styrelserna för barnhemmen insänt till socialstyrelsen, vårdades under år 1951 13 170 barn och 1 527 mödrar på de statsunderstödda barnhemmen. Vidstående tablå visar fördelningen på olika slag av barnhem samt antalet kvarvarande vid årets slut.

Omsättningen var självfallet betydligt lägre på hem för varaktig vård än på

	Hela antalet vårdade	Därav kvarvar. vid årets slut	
		Antal	%
Spädbarnshem	1 799	526	29,2
Mödrahem	744	167	22,4
Mödra- och spädbarnshem	1 822	351	19,3
Upptagn.hem	9 054	2 054	22,7
Hem f. varaktig vård	1 278	698	54,6
Samtliga vårdade	14 697	3 796	25,8
därav mödrar	1 527	285	18,7

de övriga barnhemmen. På de förra var inte mindre än 55 % av de under året intagna kvar vid årets slut mot ungefär 25 % i genomsnitt.

Medelantalet vårdade pr dag under år 1951 uppgick till 4 155, vilket framgår av tab. R. Detta innebär att ca 80 % av det disponibla antalet platser utnyttjades. Beläggningen var högst (85 %) inom spädbarnshemmen och lägst (73 %) inom mödra- och spädbarnshemmen.